

INCURSIUNE ÎN GRAVURA CĂRȚII ROMÂNEȘTI VECHI DE LA BUDA (1780-1830)

Anca Elisabeta TATAY

Începând cu 1780, în tipografia de la Buda, au fost tipărite cărți românești, atât religioase cât și laice. Progresele înregistrate de această tipografie sunt datorate, în special, reprezentanților Școlii Ardelene: Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, care au activat acolo în calitate de cenzori și corectori.

Până în prezent, aspectul grafic al cărților și publicațiilor care au văzut lumina tiparului la Buda a atras în mică măsură atenția cercetătorilor. Un rol important în această privință l-a avut Gh. Oprescu, care s-a făcut remarcat datorită cărții sale, *Grafica românească în secolul al XIX-lea*, vol. I, București, 1942. Buda, un oraș cosmopolit care primea influențe din diferite direcții, în special dinspre Occident, s-a dezvoltat într-un remarcabil centru cultural, deosebit de influent în regiune, inclusiv în zona României. În acest important oraș din Ungaria, ornamentica cărților nu se realiza doar cu gravuri în lemn, ci și cu gravuri în metal și litografii.

Atât din punct de vedere iconografic cât și stilistic, gravurile din cărțile religioase au fost executate într-o manieră ce ține de tradiția bizantină, căreia i-au fost adăugate elemente caracteristice artei occidentale, de factură renescentistă și barocă.

Probabil că, drept sursă de inspirație penru aceste cărți, au servit cărțile românești tipărite la Râmnic, Blaj, București sau Sibiu. Gravura în metal poate fi găsită în cazul cărților religioase, însă și în cărțile laice pot fi găsite gravuri în metal deosebit de interesante. În ceea ce privește zona României, aceste cărți se remarcă prin originalitatea lor, atât în cazul temei cât și al modului de execuție, de factură occidentală. Gravorii care au decorat cărțile de la Buda poartă nume străine, în special germane, și, dacă e să ne luăm după semnăturile lor, putem afirma că sunt originari din Viena, Pesta sau Buda.

Chiar dacă din punct de vedere numeric și din punctul de vedere al măiestriei cu care au fost executate gravurile, cărțile de la Buda nu se remarcă în mod deosebit, în ceea ce privește tema lor și execuția tehnică, ele sunt cu mult mai variate decât cărțile care au văzut lumina tiparului pe teritoriul României.